

Wyrok z dnia 1 lutego 2000 r.

I PKN 513/99

Przeniesienie nauczyciela w stan nieczynny na podstawie art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 1997 r. Nr 56, poz. 357 ze zm.) może nastąpić w każdym czasie, także w czasie trwania roku szkolnego. Czynność ta nie wymaga zachowania okresu wypowiedzenia.

Przewodniczący SSN Barbara Wagner (sprawozdawca), Sędziowie SN:
Katarzyna Gonera, Józef Iwulski.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 1 lutego 2000 r. sprawy z powództwa Lidii I.-M. przeciwko Szkole Podstawowej [...] w Ł. o przywrócenie do pracy, na skutek kasacji powódki od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi z dnia 28 kwietnia 1999 r. [...]

1. u c h y l i ł zaskarżony wyrok oraz wyrok Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Łodzi z dnia 29 stycznia 1999 r. [...] i zmienił wyrok Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi z dnia 5 października 1998 r. [...] w ten sposób, że oddalił apelację powódki od wyroku Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Łodzi z dnia 16 kwietnia 1998 r. [...],

2. nie obciążył powódki kosztami postępowania.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi wyrokiem z dnia 28 kwietnia 1999 r. [...] oddalił apelację Lidii I.-M. od wyroku Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Łodzi z dnia 29 stycznia 1999 r. [...], oddalającego powództwo apelującej o przywrócenie do pracy i wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy.

Powódka była zatrudniona w Szkole Podstawowej [...] w Ł. na stanowisku kierowniczkii świetlicy. Urząd Miasta Ł. - Wydział Edukacji i Kultury Fizycznej pismem z dnia 17 maja 1996 r. zobowiązał pozwaną szkołę do likwidacji stanowiska kierow-

niczki świetlicy i zredukowania liczby osób zatrudnionych tam na stanowiskach wychowawców z 6 do 5.

W dniu 21 maja 1996 r. Lidia I.-M. została odwołana z zajmowanego dotychczas stanowiska. Pismem z dnia 2 września 1996 r. dyrektor pozwanej szkoły wezwał ją do złożenia do 3 września 1996 r. wniosku o rozwiązanie stosunku pracy, stosownie do art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (Dz.U. Nr 3, poz. 19 ze zm.), powoływanej dalej jako „Karta Nauczyciela”, „Karta” lub „KN”. W dniu 3 września 1996 r. strona pozwana przeniosła powódkę w stan nieczynny. Stosunek pracy Lidii I.-M. wygasł 2 marca 1997 r. W jej miejsce nie zatrudniono innego nauczyciela.

Do dnia 20 lutego 1995 r. powódka była przewodniczącą KZ NSZZ „Solidarność”.

W ocenie Sądu, Lidia I.-M. została przeniesiona w stan nieczynny prawidłowo. Wystąpiły okoliczności uzasadniające, według art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela, dokonanie tej czynności. Dokonując wyboru pracownika do przeniesienia w stan nieczynny strona pozwana nie naruszyła zasad współżycia społecznego. Powódka jako jedyna spośród wychowawców świetlicy miała stałe źródło utrzymania, albowiem z dniem 16 sierpnia 1994 r. nabyła prawo do emerytury. W okresie przed przeniesieniem w stan nieczynny często była nieobecna w pracy z powodu choroby (między innymi w okresie od 21 lutego do 12 listopada 1995 r.).

Przeniesienie powódki w stan nieczynny nie narusza art. 32 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz.U. Nr 55, poz. 234 ze zm.). Przepis ten chroni trwałość zatrudnienia działacza związkowego wymogiem uzyskania zgody na rozwiązanie z nim stosunku pracy przez czas trwania kadencji i w okresie roku od jej zakończenia. Wygaśnięcie stosunku pracy powódki nastąpiło po upływie roku od zaprzestania sprawowania przez nią funkcji związkowej. Nadto, zgoda organu związkowego wymagana jest w razie rozwiązania z pracownikiem stosunku pracy. Ustanie stosunku pracy powódki nastąpiło nie z woli pracodawcy (w rezultacie jego jednostronnych czynności rozwiązujących), ale ex lege - wskutek upływu sześciomiesięcznego okresu pozostawania w stanie nieczynnym (art. 20 ust. 6 Karty Nauczyciela).

Pozwana szkoła nie uchybiła też art. 20 ust. 3 Karty. Przeniesienia w stan nieczynny nie musi poprzedzać okres wypowiedzenia. Nadto, Sąd drugiej instancji nie podzielił stanowiska wyrażonego przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 września 1997 r., I PKN 257/97 (OSNAPiUS 1998 nr 12, poz. 362), że art. 20 ust. 3 Karty Nau-

czyciela w brzmieniu obowiązującym od 7 sierpnia 1996 r., a zatem po jego zmianie ustawą z dnia 14 czerwca 1996 r., dotyczy roku szkolnego 1995/1996, który kończył się 31 sierpnia 1996 r.

Zgodnie z art. 20 ust. 7 KN dyrektor szkoły zobowiązany jest do przywrócenia do pracy nauczyciela pozostającego w stanie nieczynnym w razie powstania możliwości podjęcia przez tego nauczyciela pracy w pełnym wymiarze zajęć. Powódka, pomimo posiadania kwalifikacji formalnych do nauczania matematyki nie nauczwała tego przedmiotu od 5 września 1986 r. Nie mogłaby nauczać matematyki w pełnym wymiarze zajęć, albowiem przedmiot ten nauczany jest w godzinach ponadwymiarowych nie przekraczających łącznie pełnego etatu (13 godzin). Przeciwno przywróceniu powódki do pracy przemawia też jej sytuacja zdrowotna.

Lidia I.-M. zaskarżyła ten wyrok kasacją. Wskazując jako jej podstawę naruszenie prawa materialnego poprzez błędną wykładnię art. 11 ustawy z dnia 14 czerwca 1996 r. o zmianie ustawy - Karta Nauczyciela i art. 20 Karty w brzmieniu ustalonym przez tę ustawę „przez przyjęcie, że wejście w życie z dniem 7.08.1996 r. zmienionego art. 20 ust. 3 Karty Nauczyciela dotyczyć może wyłącznie roku szkolnego 1996/1997, a nie roku szkolnego 1995/1996, a tym samym pracodawca, nie zachowując w stosunku do powódki terminu 31 maja danego roku szkolnego jako ostatecznego do przeniesienia jej w stan nieczynny, nie dokonał czynności prawnie sprzecznej z przepisami o rozwiązaniu stosunku pracy”, wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa.

W odpowiedzi na kasację Szkoła Podstawowa [...] w Ł. wniosła o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

I. Ustawa z dnia 14 czerwca 1996 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela (Dz.U. Nr 87, poz. 396) weszła w życie po upływie 14 dni od dnia jej ogłoszenia (art.11). Ponieważ została opublikowana w Dzienniku Ustaw Nr 87 z dnia 23 lipca 1996 r., weszła w życie w dniu 7 sierpnia 1996 r. Od tej daty art. 20 Karty Nauczyciela obowiązuje w brzmieniu nadanym mu powołaną ustawą i od tej też daty należy go stosować w znowelizowanej wersji. Znaczy to, że według art. 20 Karty Nauczyciela w nowym brzmieniu powinny być oceniane wszystkie czynności stron dokonane od 7 sierpnia 1996 r. Trzeba przy tym podnieść, że choćby nawet zostały one podjęte

w roku szkolnym 1995/1996, tj. przed 31 sierpnia 1996 r., będą zawsze dotyczyć objętego reorganizacją roku szkolnego 1996/1997, rozpoczynającego się w dniu 1 września 1996 r.

Wywód Sądu drugiej instancji jakoby przeniesienie powódki w stan nieczynny miało odniesienie do roku szkolnego 1995/1996, co, zgodnie z zasadą nieretroaktywności prawa, wyłącza możliwość stosowania art. 20 KN w zmienionej wersji, jest błędny i zbędny. Na dodatek Sąd nie wykazał konsekwencji oceniając zasadność roszczenia powódki o przywrócenie do pracy na podstawie art. 20 ust. 7, a nie uprzednio obowiązującego w tej materii ust. 4 art. 20 Karty Nauczyciela. Poza tym, skoro uznał, że przeniesienie Lidii I.-M. w stan nieczynny było dopuszczalne najpóźniej w dniu 31 maja 1996 r., powinien był uznać jej żądanie za usprawiedliwione.

Powódka została przeniesiona w stan nieczynny w dniu 3 września 1996 r. Do oceny zgodności z prawem i zasadności tej czynności ma zastosowanie art. 20 Karty Nauczyciela w brzmieniu nadanym mu ustawą z dnia 14 czerwca 1996 r.

Art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela, w przypadku braku możliwości dalszego zatrudnienia nauczyciela w pełnym wymiarze zajęć z powodu całkowitej lub częściowej likwidacji szkoły albo zmian organizacyjnych powodujących zmniejszenie liczby oddziałów w szkole lub zmian planu nauczania, upoważnia dyrektora szkoły do podjęcia jednego z dwu różnych, alternatywnych działań – albo rozwiązania stosunku pracy przez wypowiedzenie na wniosek nauczyciela albo przeniesienia nauczyciela, który wniosku o rozwiązanie stosunku pracy nie złożył, w stan nieczynny. Z każdą z tych czynności prawo łączy odmienne skutki. Rozwiązania stosunku pracy dotyczą ust. 2, 3, 4, 5 art. 20 ; przeniesienia w stan nieczynny – ust. 6, 7 i 8 art. 20 Karty.

Teza, że dyrektor szkoły może skutecznie dokonać czynności przewidzianych w art. 20 ust. 1 KN najpóźniej w dniu 31 maja jest prawdziwa tylko w odniesieniu do wypowiedzenia. Skoro stosunek pracy ma się rozwiązać na koniec roku szkolnego, który, zgodnie z art. 63 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (jednolity tekst: Dz.U. z 1996 r. Nr 67, poz. 329 ze zm.), trwa od 1 września każdego roku (kalendarzowego) do 31 sierpnia roku następnego, po uprzednim trzymiesięcznym okresie wypowiedzenia (art. 20 ust. 3 Karty), a okres wypowiedzenia obejmuje pełne miesiące kalendarzowe (art. 30 § 21 KP w związku z art. 91c ust. 1 Karty), to jedynie możliwym logicznie jest wniosek, że dla wywołania skutku prawnego oświadczenia woli o wypowiedzeniu przed rozpoczęciem roku szkolnego, w którym wystąpią

zmiany organizacyjne uzasadniające zmniejszenie zatrudnienia, musi być ono złożone najpóźniej w dniu 31 maja.

Przeniesienie w stan nieczynny nie jest czynnością rozwiązującą, lecz zmieniającą stosunek pracy nauczyciela. Może być dokonane w każdym czasie i nie wymaga zachowania okresu wypowiedzenia. Zasadność takiej wykładni art. 20 Karty Nauczyciela w rozważanym zakresie potwierdzają przepisy art. 23 i art. 26 tej ustawy, dotyczące przyczyn i terminów ustania stosunku pracy nauczyciela mianowanego. Zasada, iż zatrudnienie ustaje na koniec roku szkolnego dotyczy rozwiązania stosunku pracy i doznaje wcale licznych wyjątków. Reguła ta nie obowiązuje w odniesieniu do wygaśnięcia stosunku pracy.

Z powyższych względów należy podzielić pogląd wyrażony w tezie wyroku SN z dnia 16 września 1997 r., I PKN 257/97, że „Do przeniesienia nauczyciela w stan nieczynny stosuje się od dnia 7 sierpnia 1996 r. przepis art. 20 Karty Nauczyciela w brzmieniu ustalonym przez ustawę z dnia 14 czerwca 1996 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela (Dz.U. Nr 87, poz. 396) „. Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w rozpoznawanej sprawie nie podziela natomiast stwierdzenia zawartego w uzasadnieniu tego orzeczenia, że „(...) przeniesienie nauczyciela w stan nieczynny może nastąpić najpóźniej w dniu 31 maja danego roku szkolnego, (...)”.

II. Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawę w granicach kasacji, bierze jednak pod rozwagę z urzędu nieważność postępowania (art. 393¹¹ KPC).

Nieważność postępowania zachodzi, według art. 379 pkt 3 KPC, jeżeli sprawa o to samo roszczenie między tymi samymi stronami została prawomocnie osądzona.

Lidia I.-M. pozwem z dnia 17 września 1996 r. wносиła o przywrócenie do pracy w związku z naruszającym prawo przeniesieniem jej w stan nieczynny. Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Łodzi wyrokiem z dnia 9 stycznia 1997 r. [...] powództwo oddalił. Uznał je za przedwczesne w zakresie roszczenia o przywrócenie do pracy wobec trwania zatrudnienia (pozostawania w stanie nieczynnym), jednocześnie ustalając, że przeniesienie powódki w stan nieczynny było prawidłowe i nie naruszało ani przepisów prawa, ani zasad współżycia społecznego. Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi wyrokiem z dnia 8 września 1997 r. [...] oddalił apelację powódki od powyższego wyroku. Sąd ten wyrokował już po wygaśnięciu stosunku pracy wskutek upływu sześciomiesięcznego okresu pozostawania Lidii I.-M. w stanie nieczynnym rozpoznając merytorycznie jej roszczenie o przywrócenie do pracy.

Lidia I.-M. wniosła kolejny pozew z żądaniem przywrócenia do pracy w dniu 11 marca 1997 r. Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Łodzi wyrokiem z dnia 16 kwietnia 1998 r. odrzucił pozew w zakresie żądania przywrócenia do pracy, oddalając powództwo w pozostałej części. Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi wyrokiem z dnia 5 października 1998 r. [...] uchylił zaskarżony przez powódkę apelacją wyrok w części odrzucającej powództwo, wyrażając ocenę prawną, że w sprawie nie zachodzi powaga rzeczy osądzonej, albowiem Sąd pierwszej instancji oddalił powództwo o przywrócenie do pracy jako przedwczesne nie rozpoznając go merytorycznie.

Zaskarżony kasacją wyrok i poprzedzający go wyrok Sądu pierwszej instancji z dnia 29 stycznia 1999 r. zostały wydane w rezultacie związania Sądów oceną prawną i wskazaniem co do dalszego postępowania wyrażonymi w motywach wyroku z dnia 5 października 1998 r. (art. 386 § 6 KPC).

Zgodnie z art. 366 KPC powaga rzeczy osądzonej zachodzi co do tego, co w związku z podstawą sporu między tymi samymi stronami stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia.

Spór wszczęty wniesieniem pozwu z dnia 17 września 1996 r. i pozewem z dnia 11 marca 1997 r. toczył się między tymi samymi stronami procesowymi – Lidią I.-M. i Szkołą Podstawową [...] w Ł. Przedmiotem rozpoznania zarówno w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi z dnia 8 września 1997 r. jak i w sprawie, w której zapadł wyrok zaskarżony kasacją, było żądanie przywrócenia do pracy w związku z przeniesieniem w dniu 3 września 1996 r. w stan nieczynny. Podstawę prawną roszczenia i rozstrzygnięcia w obu tych sprawach stanowił art. 20 KN. W obu sprawach podstawa faktyczna i prawna sporu były tożsame. Fakt, że Sąd pierwszej instancji w sprawie [...] uznał powództwo o przywrócenie do pracy za przedwczesne, nie ma znaczenia dla oceny zarzutu powagi rzeczy osądzonej. Sąd ten rozważał bowiem okoliczności przeniesienia Lidii I.-M. w stan nieczynny dokonując ustaleń w przedmiocie zasadności tej czynności, jej zgodności z prawem i zasadami współżycia społecznego. Nadto, w postępowaniu apelacyjnym przed Sądem drugiej instancji orzeczenie z dnia 8 września 1997 r. zawierało rozstrzygnięcie dotyczące bezzasadności roszczenia o przywrócenie do pracy na podstawie art. 20 ust. 7 Karty.

Sprawa stanowiąca przedmiot rozpoznania w postępowaniu, w którym zapadł wyrok zaskarżony kasacją, została więc prawomocnie osądzona wyrokiem Sądu

Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi z dnia 8 września 1997 r. [...].

Stosownie do art. 393¹⁶ KPC Sąd Najwyższy uchyła wydane w sprawie wyroki i odrzuca pozew, jeżeli ulegał on odrzuceniu. Według art. 199 § 1 pkt 2 KPC sąd odrzuci pozew, jeżeli sprawa o to samo roszczenie między tymi samymi stronami została już prawomocnie osądzona.

Spośród czterech wyroków wydanych w sprawie - pierwszy z nich, Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Łodzi z dnia 16 kwietnia 1998 r., w punkcie pierwszym odrzucił pozew w zakresie żądania przywrócenia do pracy. W tej też tylko części został zaskarżony apelacją. Było to rozstrzygnięcie prawidłowe. Należało zatem uchylając wyroki Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi z dnia 5 października 1998 r. [...], Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Łodzi z dnia 29 stycznia 1999 r. [...] i Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi z dnia 28 kwietnia 1999 r. [...], wyrok ten pozostawić w mocy.

Mając powyższe na względzie Sąd Najwyższy, stosownie do art. 393¹⁶ KPC w związku z art. 199 § 1 pkt 2 KPC, art. 393¹¹ KPC oraz art. 379 pkt 3 KPC w związku z art. 366 KPC, orzekł jak w sentencji.

=====